

Ніна АТАМАНЧУК,

*кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри кризової психології
Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка*

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ» ЯК СКЛАДОВА ЇХНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Ключові слова: науково-дослідницька діяльність, студент, заклад вищої освіти, професійна компетентність.

Науково-дослідна робота у закладах вищої освіти (далі – ЗВО) є важливою складовою освітнього процесу, що сприяє інтеграції наукової, навчальної та виробничої діяльності. Дослідницька діяльність студентської молоді відіграє ключову роль у підвищенні якості підготовки фахівців, які здатні творчо застосовувати досягнення науково-технічного прогресу у своїй професійній діяльності.

Дослідницька діяльність студентів є одним із найефективніших методів підготовки висококваліфікованих фахівців у ЗВО. Вона сприяє розвитку творчого мислення, індивідуальних здібностей, дослідницьких навичок, а також формуванню ініціативних фахівців з глибоким науковим підходом до вирішення практичних завдань. Науково-дослідна діяльність є важливим елементом професійної характеристики майбутнього фахівця, сприяє розширенню можливостей його самореалізації, мобілізації особистісного потенціалу.

Термін «науково-дослідницька діяльність студентів» охоплює два взаємозалежні аспекти: навчання студентів основам дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості; проведення наукових досліджень студентами під керівництвом викладачів.

Науково-дослідницька діяльність у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка ґрунтується на пріоритетах, які підкреслюють важливість досліджень як основи вищої освіти. Тому науково-дослідна робота студентів є актуальною складовою роботи всього викладацького колективу кафедри кризової психології. Особлива увага приділяється організації цієї діяльності та системному залученню кожного студента до дослідницької роботи на всіх етапах його навчання.

Науково-дослідницька діяльність здобувачів вищої освіти охоплює два основні напрямки: роботу, яка є частиною навчального процесу (практичні завдання, лабораторні тощо), а також роботу, що виконується поза аудиторією (наукова студія «Шлях до успіху», проблемні групи, творчі лабораторії, конкурси, олімпіади, конференції, семінари, виставки тощо). Студенти як активні учасники дослідницької діяльності під час вивчення дисципліни «Психологія» відіграють важливу роль у розвитку наукової думки, вдосконаленні психолого-педагогічних практик і впровадженні новітніх підходів у психологічну науку.

У їх дослідницькій діяльності можна виділити ряд аспектів, зокрема:

1. Активний пошук і аналіз сучасних досліджень у галузі психології, що дозволяє їм ознайомлюватися з новітніми теоріями, методами та техніками вивчення психіки людини.

2. Проведення власних досліджень. Участь у наукових проєктах, де студент самостійно розробляє дослідження, збирає дані, проводить аналіз і інтерпретує отримані результати. Це допомагає йому розвивати критичне мислення, дослідницькі навички та вміння працювати з науковими інструментами.

3. Розвиток психологічної практики. У рамках досліджень студенти можуть вивчати конкретні аспекти психологічної практики, такі як психодіагностика, консультування, корекційна робота, а також ефективність різних методів та технік у роботі з клієнтами.

4. Студенти мають можливість працювати разом з досвідченими викладачами, науковцями та практиками, що дозволяє їм здобути цінний досвід, отримувати рекомендації та поради, а також поглиблювати свої знання в галузі досліджень.

5. Оскільки дослідницька діяльність студентів є важливою частиною їхнього навчання, вони можуть брати участь у наукових конференціях, семінарах і публікувати свої роботи в наукових журналах, що є важливим кроком у розвитку їхньої наукової кар'єри.

6. Важливою складовою дослідницької діяльності є дотримання етичних принципів у роботі з людьми, особливо у психологічних дослідженнях, де питання конфіденційності, добровільної участі і згоди є надзвичайно важливими.

У навчальному процесі на кафедрі кризової психології науково-дослідницька діяльність реалізується через створення баз даних наукових досягнень викладачів кафедри, перелік індивідуальних наукових завдань (ІНДЗ), а також традиційні форми залучення студентів до досліджень під час навчальних і позанавчальних годин, тематику кафедральних наукових робіт. Навчальний процес орієнтований на наукові дослідження студентів, досягнення конкретних результатів, які можуть стати їх інтелектуальною власністю і бути використані в подальшій діяльності. Студентська молодь активно залучається до участі в науково-дослідницьких проєктах наукових шкіл, забезпечується співпраця з провідними науковцями університету, а також з науковими установами.

Під час вивчення дисципліни «Психологія» здобувачі вищої освіти виконують творчі завдання наукового характеру, що допомагають поглибити їхні знання та вдосконалити навички науково-дослідної діяльності. Зміст студентських досліджень розширюється, вони мають наукову актуальність і практичне спрямування. Успішне опанування науково-дослідницьких навичок є основою для виконання кваліфікаційних робіт (бакалаврських, магістерських), які часто базуються на результатах досліджень студентів, проведених під час виробничих практик.

Студентам надається можливість без обмежень брати участь у виконанні пріоритетних науково-дослідних тем, а також у Міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференціях, форумах, семінарах і публікаціях наукових робіт.

Науково-дослідна діяльність майбутніх фахівців сприяє тісній співпраці викладачів і студентів у науковому обґрунтуванні ідей та рішень, що є важливими для розвитку наукового мислення студентів та формування їх професійної компетентності. Вона також позитивно впливає на емоційний стан студента, сприяючи поглибленню інтересу до процесу пізнання та розвитку відчуття задоволення від досягнень у дослідницькій діяльності. Взаємодія між викладачем і студентами в науково-дослідній роботі відбувається на основі співробітництва та співтворчості. Цілеспрямована, духовно збагачена взаємодія викладача зі студентами активізує формування високого рівня комунікативних навичок і сприяє створенню навчального колективу як інструменту професійного виховання. Спілкування в процесі спільної науково-дослідної роботи не лише індивідуалізує навчання, але й стимулює творчу співпрацю, що позитивно впливає на зростання професійної компетентності студента. Переконані, формування творчої компетентності студентів – це процес співпраці викладача та студента [1].

Погоджуємось з думкою А. Пасічніченко, формування творчої особистості є одним із актуальних виховних завдань, оскільки життя в сучасному інформаційному просторі, вимагає від людини уникання шаблонності, стереотипності дій, розвитку таких індивідуальних особливостей мислення, як гнучкість, самостійність, здатності приймати нестандартні рішення, винахідливості, нестандартного підходу до вирішення проблем [2].

Отже, студенти ЗВО, активно залучені до дослідницької діяльності, не тільки розвивають свої професійні навички, але й здійснюють внесок у розвиток науки, беручи участь у розв'язанні важливих теоретичних і практичних питань. Науково-дослідницька діяльність має організовуватись таким чином, щоб студентська молодь після завершення навчання прагла постійно вдосконалювати свій професійний рівень. Людина повинна безперервно навчатися, адаптуючи свої знання до нових вимог, особистих потреб, потреб суспільства та ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Атаманчук Н.М. Творча компетентність викладача – передумова розвитку творчого потенціалу майбутнього фахівця. *Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи* : мат-ли VII між нар. наук.-практ. конф., (13-15 травня 2021 р. м. Запоріжжя). Електронний збірник наукових праць ЗОІППО. № 3(45). Ч. I. 2021. ISSN 2223-4551.

2. Пасічніченко А.В. Навчальна дисципліна «Психологія дитячої творчості» у системі професійної підготовки майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу. *Педагогіка та психологія*. Харків : Видавець Рожко С.Г., 2018. Вип. 56. С. 285–293.